

פרוטוקול מס' 233

מישיבת ועדת העבודה שהתקיימה
ביום ב'יא' בטבת תשל"ו-15.12.75, בשעה 10

- השתתפו : חברי הועדה -
- ש. ארבל - אלמוזלינו - יו"ר
 - ט. גז
 - פ. גרוסר
 - מ. דרובלס
 - ל. דיזיאן
 - א. הרליץ
 - ה. זיידל
 - י. כהן
 - א. לבנבראון
 - ח. שמעוני
- סוזמנים - עו"ד לויין - המוסד לביטוח לאומי
- ר. רותר
 - י. ח'אלה
- ת. פנחסוביץ - משרד המשפטים
- י. קפלאווי - משרד העבודה
 - א. ברנר
- מזכיר - מ. מסולם
- רשמה - ש. אלטרמן

על סדר היום : חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 19)

469

(נתקבל ביום 23.12.75)

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אני פותחת את הישיבה. הצעה
לסדר לחבר-הכנסת דיציאן.

ל. דיציאן :

אני מבקש לשים על סדר היום
דיון בביטוח הלאומי באופן
כללי, לאור הפירוט שהיו אתמול בעתונות. הרושם שנוצר בציבור הוא,
שתשלומים לביטוח הלאומי הפכו למס ולא לדמי ביטוח. איפה לקח האוצר
את הסכום של 2 מיליארד לירות? כל הדברים האלה כיוון שהם מרחפים בציבור
צריכים לקבל תגובה. אנחנו הועדה שמטבנה על בטוח לאומי באופן פרלמנטרי.
אחרי ששני השרים התחמקו במשך ששה חודשים מלהופיע לפנינו, זכותנו לפחות
לדעת עכשיו מה מתרחש, למה הם מתכוונים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

בעקבות ההצעה של דיציאן אני
רוצה לספר לכם שכתבתי מכתב
לשני השרים. כיוון שכל הפניות שלנו לתאם איתם מועדים לא עלו יפה, הועדה
החליטה לקבוע מועד ל-31 בדצמבר. אני מזמינה את שניהם לישיבה. יופיע
שר העבודה - יופיע, לא יופיע שר האוצר - לא יופיע. הם טרודים כל כך
בימים אלה שאי אפשר לבוא אליהם בטענות.
מבלי קשר עם זה, דיברתי עם
שר העבודה עוד בחודש שעבר ואמרתי לו שאנחנו רוצים להזמין אותו לדיון
בנפרד, על נושא התעסוקה וההיערכות לקראת הבאות ולמניעת האבטלה. אני
מוכנה שבאותה הזדמנות, כאשר שר העבודה יהיה פה, נשאל אותו בקשר לנושא
שאתה מציג אותו, של הביטוח הלאומי.

אינני חושבת ששר האוצר התכוון

לתשלום של שני מיליארד שיוצאים מהמחזור.

ל. דיציאן :

דיברו על משיכת 600 מליון
לירות מהציבור. מסתי זה נהפך

למס?

ה. זיידל :

גבירתי היושב-ראש, חברי הכנסת,
אם כוונתו של חבר-הכנסת דיציאן
היתה למה שאני עומד להגיד - אז אני חושב שעלינו לקיים דיון רציני על
היחסים בין הביטוח הלאומי, ועדת העבודה ומשרד האוצר.

אמנם היום הגבתי תגובה די

נרחבת בעימות "הארץ", אין לזה תקדים בעולם שמשנים בצורה מלאכותית
את המושג של ביטוח. אילו היינו דנים על שירות, אז משרד האוצר אחראי
על השירות. יש מס הכנסה, אזרח משלם מס ובוה גמרנו. כאן מדובר על ביטוח
ועל תמורה שהמוסד נותן עבור הביטוח. במקרה זה מדובר על ביטוח לאומי
שהוא גובה דמי ביטוח ויש לו חישובים אקטואריים. הוא מוסד בפני עצמו.

דנים על תקציב המדינה ומשרד

האוצר מגיש הצעה לספוג מהציבור 600 מליון לירות על ידי העלאת דמי
הביטוח ב-2,5%. טרם הוחלט איך יחולקו בין עובד ומעביד, אני רואה ענין
זה בחומרה רבה.

מתי מעלים? מתי החלטנו על

העלאת הקרן ב-5%? כאשר הופיעו אנשי משרד העבודה והוכיחו שחסר להם כסף.
אם ניתן יד לזה, אנחנו במרוצת הזמן נטשטש את המושג של ביטוח במדינת
ישראל. אני רואה בזה דבר חסור מאד. משרד העבודה והביטוח הלאומי אינם
ענפים של משרד האוצר. אני כאן מבקש לקיים דיון מהותי על היחסים בין
משרד האוצר, הביטוח הלאומי לבין ועדת העבודה. אני מבקש להזמין את שר
האוצר. אם שר האוצר לא יוכל לבוא, להזמין את גפני וכן את הנהלת הביטוח
הלאומי ולקיים דיון יסודי. אנחנו מתחילים להידרדר.

אנחנו מדברים על ביטוח פנסיה,

אנחנו מדברים על ביטוח בריאות, תהיה גביה נוספת - לאן היא תלך? למשרד
האוצר, ללא חישובים אקטואריים. לשם מה מחזיק המוסד לביטוח לאומי אקטואר
מיוחד?

אני רוצה להציע הצעה של הקמת

מוסד אחד לגביה סוציאלית. אינני מסכים עם השר האוצר. לעומת זה צריך

להקים משרד לגביה פיסקלית של מס הכנסה וארנונה. מוסד אחד מנוסס על ביטוח סוציאלי, שאדם משלם ומקבל תמורה; השני - מנוסס על מיסים. צריך להבחין בין השניים.

אני לא סוציאליסט, אבל

אני חושב שאין לנו מדיניות חברתית. מי שדואג למדיניות חברתית צריך לדעת שמסלמים ומקבלים תמורה. כל הכבוד שיש לנו עכשיו דיון על התקציב, אבל אנחנו מתרדדים במהות מבחינה רעיונית. כאן לא יהיו בינינו הבדלי דיעות.

ג. דו"ח:

קודם כל כדאי לזכור שמה שפורסם בעיתונות הוא חלק מתכנית כוללת של מדיניות כלכלית של משרד האוצר שנוגעת לכל שטחי הפעילות במשק, גם לתקציב המדינה וגם להרבה דברים שאינם בתקציב המדינה. המוסד לביטוח לאומי הוא רק אחד מהם. יש שם הצעות גם בדבר המימון של רשויות מקומיות והמיסים של רשויות מקומיות. יש שם רעיונות והצעות על מימון ביטוח בריאות בקופות חולים, ובלגול חלק מההוצאות שנושא בהן אוצר המדינה. שני שלישים של יום האישפוז חלים על המדינה ורק שלישי על קופות החולים. אנחנו יודעים שגם השלישי האחר מסובסד על ידי המדינה. יש מגמה לשחרר את תקציב המדינה מהנטל הזה. להטיל על הקופות שהן תמסנה את הדבר מסקורות אחרים.

יש תכנית כלכלית כוללת

שהאוצר הביא לשלוחן הממשלה. אינני יודע אם זה לגיטימי או לא, אני משער שזה לגיטימי שמשרד האוצר כמשרד בכיר יש לו הצעות בתחומים שונים שיש להם זיקה ישירה או עקיפה לתקציב המדינה.

אני מאד מעריך את הדאגה

של החברים לאוטונומיה של המוסד לביטוח לאומי כמוסד ביטוחי ושמיית עקרונות הביטוח הלאומי שהם חסרי-לנו כמוסד לביטוח לאומי. אבל יחד עם זה כנראה שנראה את הזיקה החזקה שקיימת בין פעולות המוסד לביטוח לאומי לבין תקציב המדינה. חלק די ניכר מההימלאות שאנחנו משלמים היום כמוסד לביטוח לאומי הן גימלאות שבאות כולן מקופת האוצר. אזכיר לכם את החשובות שבהן: כל קיצבת הזיקנה של אלה שאינם זכאים, הטבות סוציאליות, אסירי ציון.

ל. דיציאן:

זה לא נובע מביטוח. צריך להבדיל.

ג. דו"ח:

פעולות המוסד לביטוח לאומי מעורבות או שלובות בחלקים שונים בתקציב המדינה. קודם כל הגימלאות הלא-גביתיות שבאות מקופת המדינה. אחר-כך הגימלאות הכן גביתיות שיש להן כיסוי אקטוארי כזה או אחר. מי שעוקב אחרי הענפים השונים בביטוח הלאומי יכול היה לראות שיש כמה ענפים שבהם יש התפתחויות מדאיות.

אינני יודע אם חבר-הכנסת

זיידל קיבל את התשובה לשאלתה שלו בענין גימלאות זיקנה ושאיירים. היא איננה קשורה בפירוטמים, היא קשורה בדו"ח התלת שנתי שפורסם אקטואר המוסד. שמענו כאן את המחשבה שדווקא הביטוח הלאומי צריך לעבוד לפי יסודות אקטואריים. פה ושם בכמה ענפים של המוסד יש התפתחויות כתוצאה משינויים שהועדה הזאת והכנסת בכללה הכניסו בגימלאות הביטוח הלאומי. שיפורים שהביאו לכך שנוצרו גרעונות. למשל, בענף אמהות הגרעון מגיע למיליוני לירות. בענף זקנה ושאיירים יש רוזבה גדולה, אבל יש גרעון שוטף. הגביה פלוס השתתפות האוצר ב-15% לא מכסים את הגרעונות השוטפים שלנו גם השנה וגם בשנה הבאה. אני שמעתי שלוועדה הזאת יש עוד תכניות נוספות, היא לא שבעת רצון מגובה גימלאות הזיקנה.

מבחינת המוסד לביטוח לאומי

הרעיונות שהביא האוצר הם במסגרת הצע שמונחה את הממשלה, שמונחה את השרים. הדיון בממשלה רק התחיל בימים אלה. אני שמעתי שהדברים נובעים לא רק לסקטור הממשלתי אלא לכל הסקטורים במשק. אין כל החלטות בחדרי חדרים,

כל הדברים האלה של הגדלת השיעורים או שינוי זכויות דווקא בחוק הביטוח הלאומי הם קבועים בחוק. התאמת גובה השיעורים הדרושים כדי לסמן את הביטוח הלאומי נעשית לפי שינויים בחוק או בתקנות, בהתייעצות או באישור ועדת העבודה ש הכנסת; או לפי חוקי הכנסת.

כל הדברים האלה חייבים להידון עם המשרדים. הם יבואו למועצה לביטוח לאומי. היא מייצגת את הגופים המנסחים והמבוססים, ההסתדרות של העובדים והמעסיקים. כל הדברים האלה בסופו של דבר, במידה שיבואו, יבואו לשולחן הזה ואל שולחנות אחרים בכנסת. לפני שהדברים ימוצו לא יחול שינוי.

י. כהן:

במסגרת עבודתנו והמעקב שאנחנו עושים יחד עם אנשי הביטוח הלאומי לא יתכן שאנחנו נעמוד לפני עובדות מוגברות. אני יודע שחלו שינויים לא מזמן גם בתקבולים וגם בהיטלים. היו תוספות כאלה או אחרות.

עם כל הכבוד, אני מציע שאנחנו נוודיע בהזדמנות זו לאוצר, לפני שמתקיים דיון בכל נושא הביטוח הלאומי: אנא, יביח לנו לקיים בירור יסודי בנועדה יחד עם אנשי הביטוח הלאומי ולא ינקוט מספר שיחייב אותנו. החלטת ממשלה שסמילא תרד לקואליציה ותחייב את הקואליציה. הקואליציה והאופוזיציה יכולים להיות סאוחדים בדעה שהענין מחייב שיקול דעת רציני ומעקב אחרי כל נושאי הביטוח הלאומי וההשלכות שלו, הן מבחינת התקבולים והן מבחינת דמי הביטוח. בואו לא נעמוד בפני עובדה מוגברת.

אם היושבת-ראש תקבל את דעתי, אני מציע לוועדה לפנות לאוצר, שלא יסלב כרגע את הביטוח הלאומי בדיוניו על התקציב.

ל. דיציאן:

אנחנו התרענו כבר על כך ויש הצעת חוק פרטית שהתקציב של הביטוח הלאומי יועבר לאישורה של ועדת העבודה. במצב החוקי של היום התקציב של הביטוח הלאומי מאושר על ידי מועצת הביטוח הלאומי ומאושר על ידי שר העבודה. התרעתי מעל במת הכנסת על הזוהג הזה ואני חושב שאחת התוצאות היא מה שהיום או בימים אלה מתרחש. מתעלמים מקיום ועדת העבודה בכל הנושא הזה.

אומרים שבמועצת הביטוח הלאומי יושבים נציגי האינטרסטים והם יקבעו ויחליטו. יכולה להיות קואליציה בין נותני עבודה ומקבלי עבודה. כל זה בלי התערבות של אותה ועדה שהיא צריכה להיות ממונה והיא צריכה לפקח על הדברים האלה. לכן, לפני שיוכרעו דברים, האגין הזה צריך לבוא לדיון דחוף של הועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אינני מתנגדת שנקיים דיון ונשמע על התקציב של המוסד לביטוח לאומי, למרות שאנחנו לא חייבים לאשר אותו. בואו לא נערבב דברים ונקסיין יחד מערך ההשפעה שיש לוועדת העבודה על כל הנושא הזה.

אין חולקים על האוטונומיה שצריכה להיות לביטוח הלאומי. מי כמוני ביטא זאת בהזדמנויות שונות. אין ויכוח על העצמאות של הביטוח הלאומי. אני מתנגדת בכל תוקף לקביעה לשאט לאט המוסד מאבד מעצמאותו ויהיה כפוף לאוצר. כל מה שמסלם הביטוח הלאומי הוא לא יכול היה לשלם בלי חוק בבלי תקנות והכל באישור ועדת העבודה של הכנסת.

המחוקק בזמנו שנה, לדעתי, כאשר פיצל את הנושא של הביטוח הלאומי. את הגביעה וקביעת השיעורים נתן בידי ועדת הכספים. לעומת זה הוא דווקא נתן את התענוג הגדול והסיפוק בידי וועדת העבודה, לשפר ולתקן מבלי שתטיל חובות. ועדת העבודה לא נשאלה בענין הגדלת השיעורים כיוון שאין זה בטוחותה של ועדת העבודה. כך קבע המחוקק. הקשר איננו רצוף. אנחנו הצבענו על כך מספר פעמים, אולי צריך

לתקן את החוק. אני מוכנה שנקיים דיון בענין התקציב של הביטוח הלאומי לשנת 1967/77.

לגבי מה שפורסם נכון אמר רפי, יש מדיניות כללית כלכלית. אין מדיניות בנפרד של המוסד לביטוח לאומי. כאשר הולכים לקראת מדיניות כללית במשק כולו, הביטוח הלאומי הוא חלק לא מהמשק. אינני יכולים להגיד למשרד האוצר: הם מלהזכיר את הביטוח הלאומי.

ל. דיציאון:

בתקציב המדינה סופיע סכום של 600 מליון לירות ו-2 מיליארד

הכנסות, של הביטוח הלאומי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

זה דבר שסופיע בתקציב המדינה כדי שנה. האם מישהו מערער על האופק נוסיה והעצמאות של המוסד לביטוח לאומי? נאמר לאוצר שאסור לו להזכיר את שם הביטוח הלאומי, מה יהיה אומדן התשלומים והתגמולים? אנחנו לא יכולים לאסור עליהם לדבר. האוצר יכול לבוא ולשנות את מעמדו של הביטוח הלאומי? הוא לא יכול לעשות שום דבר בלי הועדה.

ח. שמעוני:

עובדה שהוא יכול.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

איננו יכול לשנות בלי תחיקה.

י. כהן:

האוצר מדבר על גביה של 600 מליון לירות נוספות. אנחנו רוצים

לקיים דיון לפני שיוחלט.

ב. דרובלס:

שיעורי ההטבות הם מסמכותה של ועדת העובדה. לאחר שנשב ונחליט שבנינו יותר כסף ואנחנו רוצים לתת שיפורים לא נוכל.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אינני חושבת שיש לעורר דברים שהם לא קיימים. על מה נלך לדון? יש הצעה לערער מעמדו של הביטוח הלאומי?

ה. זיידל:

אני מבין שרפי לא כל כך חופשי להביע דעות אישיות. אני בטוח שהוא בליבו מסכים איתנו. הוא עצמו אומר שהאוצר לא בא לשאול את המוסד לביטוח לאומי מה המצב של הענפים השונים. הוא אומר: האוצר עוד ידבר בעתיד עם המוסד. כאן היתה מטרה פשוטה של האוצר: ספיגה. אני מתנגד במהותו של הענין, שיספגו כסף מהציבור דרך הגדלת דמי הביטוח.

אילו היה בא המוסד לביטוח לאומי ואומר: יש לי בענף זה או אחר גרעון ואני מבקש להגדיל בחצי אחוז-היינו מתייחסים לגופו של ענין. אני מבקש לקיים דיון יסודי על היחס בין המוסד לביטוח לאומי ומשרד האוצר. עוד מעט המוסד לביטוח לאומי ייהפך למחלקה של האוצר.

מלכתחילה לא הזכיר החוק את האוצר. ואפילו לא נאמר ששר האוצר צריך להתיעץ. נאמר: שר העבודה רשאי באישור ועדת העבודה של הכנסת לשנות את השיעורים. כאן עשו טעות. יוכיח לי רפי אם לפני שנתיים או שלש בעת דיון על המדיניות הכלכלית או על תקציב המדינה היתה העלאת דמי הגמולים. אם יש שם העלאת דמי גמולים-אתה תצדק. אם לא הכניסו במשך כל השנים, יש פגם אסטטי וסוציאלי לטווח ארוך.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

היית חבר הועדה המרכזת בעת עיסוק החבילה. אז חזרנו והדגשנו, אלה לא היו מסיים, אלה היו דמי ביטוח.

ה. זיידל:

אם את רוצה להיות חזקה בדעתך לא לסוג את הביטוח הלאומי עם מס הכנסה, יש לך עכשיו הזדמנות להוכיח שיש הבדל מהותי, ואזי תוסך כך בענין הזה, בין מס הכנסה לבין המוסד לביטוח לאומי, שהוא בנויה על תמורה ועל בטוח. לכן אני מציע שאנחנו נקיים דיון.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אל לנו להסתבך. אנחנו צריכים לשטור על סכומים הועדה וגם על סכומים ועדה אחרת. אני לא רוצה שיגידו לו: אתם דנים בנושא שלא שייך לכם. לכן הצעתי שכאשר נדון על תקציב המוסד לביטוח לאומי, כולל גביה ותשלומים - אז נגיד כל מה שעם ליבנו.

י. כהן:

ובינתיים תתקבל החלטת מסגרת של העלאת דמי הבטוח.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

כלי חוק אי אפשר. כל ההיסטורים בסמכותה של ועדת הכספים. אנחנו נקיים דיון בתקציב המוסד לביטוח לאומי. אני אשתדל לקיים את הדיון הזה באחת הישיבות הקרובות.

ב. דרובלס:

אני מבקש להעביר שאלה לוועדת הכספים ולומר, שוועדת העבודה רואה במוסד לביטוח לאומי מוסד שנותן שירותים ולא מוסד שנאמצעותו אפשר לגבות מיסים שאזרחים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מה זה שייך לוועדת הכספים?

ב. דרובלס:

האוצר משתמש במוסד לביטוח לאומי לגבות עוד מיסים נוספים. היום לפי כל הפירוטמים בכלי התקשורת הרושם הוא שהנה יש מכשיר נוסף לגביית מס. בנינו מערכת יפה טובה הנותנת שירותים יפים ומצוינים חבל לקלקל זאת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

בסעיף 199 א' נאמר: המוסד לביטוח לאומי הוא תאגיד

כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

י. כהן:

במידה שייקבע תקציב מסגרת של כך וכך מלינוני לירות, זה

יחייב אחר-כך.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו לא יכולים לדון בענין הגביה.

י. כהן:

זו לא גביה, זה תקציב מסגרת. ייקבעו עובדות שאין לנו שליטה עליהן. אנחנו נפנה לחברים שלנו שיהיו סודעים לעובדות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הועדה איננה מוסמכת להחליט. אנחנו נקיים דיון על תקציב

המוסד לביטוח לאומי.

ה. זיידל:

בהזדמנות זו אני מציע לכם לתקן את החוק בסעיף 159

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו חוזרים לחוק הביטוח הלאומי, תיקון מס' 19. בסעיף 198 ב) אמרנו שנחזור לבדוק את הענין של הנערים. בקשנו את המוסד לביטוח לאומי שיבדוק אפשרות שמעמדם יהיה כמו נערים עובדים, פרט לאלה שיש להם הכנסה מעל למה שקבוע בחוק. יש בחוק הזה תאונות עבודה לגבי נערים עובדים. אנחנו אומרים להשוות את כולם, עובד או לא עובד, למעט אלה שהכנסתם יותר גבוהה.

בסעיף 17 היתה השמטה לגבי מוסדות חינוך ואחד היה מיותר. נשאר לנו הדבר העיקרי והוא ביטוח צד שלישי.

מר לאור מהאוצר כועס כאשר אנחנו מקיימים ישיבות בתל-אביב. אבל כאשר אנחנו מקיימים ישיבות בתל-אביב, הוא גם כן לא בא. השאלה נשארה פתוחה. לא נוכל לסכם מבלי שנשמע את ד"ר פיקר בנושא ומבלי שיימצא פתרון למתנדבים שנשלחים לבתים פרטיים. הדברים הללו צריכים למצוא את פתרונם בהסדרים או בחוק. צריך להבטיח שהמתנדב לא ישא באחריות.

ת. פנחסוביץ:

לדעתי אין אפשרות לקבוע בחוק הוראה כזאת. אנחנו כמובן מבינים ומכירים שהמתנדב לא צריך לשאת באחריות. אם ד"ר פיקר יוזמן, הוא בוודאי יבוא.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מר לאור כתב לי את הזכרים הבאים... "ד"ר י. פיקר, הממונה על החסכון והבטוח, נמצא בדברים עם איגוד חברות הביטוח על מנת להסדיר את המקרים, בהם קרה הארוע בעת שהמתנדב פעל במוסד ציבורי, כגון בית-חולים. מוסדות אלה מחזיקים בדרך כלל פוליסה לאחריות ציבורית. החשש הוא שהפוליסה מכסה רק מעשים או מחדלים של עובדים קבועים של אותם המוסדות, ואינה מכסה את המתנדבים. בכדי להסיר ספק, הוצא לאיגוד חברות הביטוח, כי הללו לא יטענו שאין הפוליסה חלה על מתנדבים. לגבי גופים שלא חלה עליהם פוליסה כזו והם נהנים מפעולות ההתנדבות - תחול חובת ביטוח על הגוף הנהנה. נותר מספר קטן, לדעתי, של מקרים בהם פעולת ההתנדבות נעשית שלא במוסד ציבורי או גוף כל שהוא, למשל: בבית פרטי. מכיוון שמרבית פעולות ההתנדבות נעשית במארגן באמצעות גופים המפנים את המתנדבים למקומות השונים, עמדנו היא שהדרך המעשית היא, שהארגון השולח יבטח את המתנדבים לארועים מהסוג האחרון. ההוצאות הכרוכות בדבר בודאי לא תהיינה משמעותיות, מאידך הסיכובול המינהלי הכרוך בביצוע ההשתתפות בתקציב המדינה הוא מיותר. מרבית הגופים העוסקים בפעולות התנדבות מקבלים סיוע ממשלתי לפעולותיהם ואין מניעה שהוצאות ביטוח אלה יכללו בתקציבי הגופים וילקחו בחשבון בעת קביעת השתתפות המדינה בתקציבם."

המכתב מנחה את כל הסוגיה ומשתדל לענות

לגבי מקומות עבודה איפה שיש פוליסה.

ל. דיציאן:

זה בודאי לא מספק. זה צריך להיות בתוך הפוליסה.

ת. פנחסוביץ:

נשים שעובדות ב"יעל" או ב"הדסה". אם אותה גברת תגרם למשהו, טענו שהיא לא עובדת כיוון שהיא לא ברשימת עובדי הדסה והיא איננה עובדת. אנחנו מקווים שהם ישיבו בחיוב.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אם רוצים להסדיר את השאלה הזאת בדרך שיראו במתנדבים האלה עובדים, זה לא יהיה סידור בעל-פה, זה יהיה סידור בכתב, בפוליסה או בצורה אחרת.

ל. דיציאן:

הם יטענו שזו לא התחייבות משפטית.

ת. פנחסוביץ:

זה יסדיר חלק גדול של הענין.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הדבר השני לגבי אותם מקומות שמקבלים מתנדבים ונהנים מעבודתם. ההצעה אומרת שאותם מקומות יבטחו אותם. נשאר הדבר השלישי לגבי אותם מתנדבים שנשלחים לבתי פרטיים. הבית הפרטי נהנה מההתנדבות הזאת, אבל איננו יכול לבטח. כאן ההצעה שהארגון השולח הוא שחייב לבטח. יכול להיווצר מצב שהמתנדב יגרום בבית נזק ומבחינה משפטית יסילו עליו את הנזק. בחוק הזה שדן בענין אנחנו נכתוב במפורש לאמור שבמקרה של נזק שנגרם שלא במתכוון

על ידי המתנדב לצד שלישי, הוא לא ישא בנזק.

ל. דיציאן: מישוה בכל זאת צריך להיות אחראי.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אם לכלול בחוק או לא - אני משאירה למשפטנים. אני רוצה להבטיח שהמתנדב לא יהיה חייב ולא

יתבע אחר-כך לנזיקין.

א. הרליץ: המרכז לשירותי התנדבות היפנה את השאלה של ביטוח צד שלישי לד"ר פיקר לפני ששה חדשים. תמוה בעיני שגם עכשיו כאשר יו"ר הועדה ביקש ממנו להעיר את הערותיו, הוא איננו יכול להביא את המו"מ עם חברות הביטוח לסיום. יכול להיות שיש להם הגסוס לגבי הענין הזה. טוב שהועדה הזאת תדע, אולי בכוחות משותפים נוכל לגרום שד"ר פיקר יבוא ויביא הצעה סופית.

אני בדקתי לגבי הענין השני, כמה יכולים להיות מתנדבים שאין להם בעל-בית, כולל אלה שהולכים לבתי פרטיים. אלה שהולכים למוסדות, כמו מוסדות ממלכתיים או אפילו מוסדות ציבוריים, כמו מעון של ויצו או של ארגון אמהות עובדות - המוסד הנהנה בדרך כלל מבטח את המתקן שלו. ב-90% יש גוף ממלכתי ששולח אותם. אם הולכים לבתים של הורים שכולים, משרד הבטחון הוא השולח אותם והוא האחראי עליהם מבחינה מקצועית. אני חושבת שאנחנו עשינו זאת בעבר, צריכים למצוא דרך לחייב את הגוף השולח, אם זה משרד הבטחון, אם זו לשכת סעד מקומית, אם זו טיפת חלב ששולחת מתנדבים אל אמהות יולדות, אם זה משרד הקליטה ששולח מתנדבים לעשות ביקורי בית. אנחנו צריכים לחייב את הגוף השולח להחיל עליהם את הביטוח. כרגע לא כולם מבטחים. צריך לדאוג לזה שהגופים האלה יבטחו. ואז נשארים לנו כ-10% של מתנדבים שאין להם גוף קולט ואין להם גוף משלח. למשל, צעיר מתנועת עווד הולך בירוחם לבית פרטי מטוב ליבו ואנחנו רוצים לעודד אותו. ואולי לשכת הסעד אפילו לא יודעת על כך. אני חושבת שלא הנוער העובד, לא תנועת הצופים ולא ויצו לא יהיה להם תקציב לביטוח הזה. אם לא נמצא שום פתרון אחר, הפתרון היחיד שנראה לי שהמרכז לשירותי התנדבות יבטח אותם, תוך מו"מ עם לאור שהאוצר מוכן לתת לזה פיזוי כספי. לי זה נראה כמוסד היחיד שחי ב-100% על תקציב ממלכתי. צריך יהיה לחייב את המרכז לשירותי התנדבות לגבי אותם 10% שאין לנו כיסוי אחר. החוק הזה נבע מכך שוי"צו הודיעה שאין לה כסף לבטח.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: במסגרת מה שגוי"צו מקבלת מהממשלה היא תבטח.

א. הרליץ: זה קשה להם מאד.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אותו דבר מועצת הפועלות.

א. הרליץ: נכון. בשביל זה הממשלה הקימה את המרכז לשירותי התנדבות. אני יכולה לקבל על עצמי

את המו"מ הזה.

ל. דיציאן: אני לא רוצה להיכנס כאן לויכוח מי צריך לבטח. חבר אחד צריך להיות ברור: המתנדב לא יכול להיות אחראי וגם לא יכול להיות ומצב שהצד השלישי הנפגע לא יוכל לתבוע כיסוי הנזק שנגרם. אני מסכים שהמתנדב לא צריך לשלם, אבל מישוה צריך לכסות למשפחה את הנזק. לא יכול להיות אפילו מקרה אחד שלא יהיה כיסוי לשני הצדדים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: זה מה שאמרתי, שאנחנו צריכים לקבוע בחוק שהאחריות לא תיפול על המתנדב. המשפטנים

ימצאו לנו דרך.

ה. זיידל: אני מודאג מהנושא הראשון של מו"מ עם חברות הביטוח שד"ר פיקר מנסה לפהל. אני יודע שהוא ניהל מו"מ על הרבה נושאים במשך הרבה שנים. אינני בטוח אם בכלל חברת ביטוח יכולה לעשות זאת ותסכים לעשות זאת. יתכן שהוא עושה איתן עיסקת חבילה גם על נושאים אלה. אני מציע שאת היושבת-ראש תתקשרי ישירות עם איגוד חברות הביטוח, עם א. אבניאון. למה לנו התיווך הזה שנמשך הרבה שנים. אני שמעתי מחברת הכנסת הרליץ שהיא פנתה אליו לפני ששה חודשים. הוא לא נתן תשובה. אנחנו לא יכולים לסיים את

הדיון בחוק בלי לדעת מה עם ביטוח צד שלישי. אנחנו לא יכולים לנהל מ"מ. האוצר אחראי בפני הכנסת. אנחנו הזמנו את האוצר. תמוה בעיני שהאוצר איננו מיוצג. מר לאור לא יכול לבוא לישיבה. כל האנשים עסוקים, אבל יש גם דבר שמתחייב.

י. כהן:

יש הצעה שאפשר להתאחד סביבה. ייאמר בחוק שהמתנדב לא חייב. אני לא מאמין בהסדר הזה ואני לא מאמין שד"ר פיקר יגמור משהו עם חברות הביטוח. זה לא נראה לי הגיוני שהם יבטחו אנונימית את כל המבוטאים. מה שגב' הרליץ מציעה הוא פתרון: המרכז לשירותי התנדבות יטיל על כל מוסד ששולח מתנדב לבטח אותו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

באיזה סמכות יטל?

א. הרליץ:

רובם יעשו את זה. משרד החינוך היום עושה את זה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אם לא נקבע את הדברים בתקנות, מי יחייב את אותו מוסד שמקבל את המתנדבים, שמנהג מעבודתם? המרכז לשירותי התנדבות יקבל עליו את האחריות הזאת, ואם לא יעלה בידו? אנחנו צריכים בחוק לקבוע שאנחנו לא מטילים אחריות על המתנדב, לא יבואו בתביעת נזיקין אל המתנדב. צורת הביטוח לגבי צד שלישי תיקבע בתקנות.

עו"ד לויין:

אני רוצה להתייחס לאספקט של חוק ביטוח לאומי. חוק הביטוח הלאומי איננו דן בסוגיה שנקראת נזיקין. משום זה יש חוק מיוחד - פקודת נזיקין. איננו יכולים לשחרר את המתנדב באופן משפטי מבחינה פורמלית. לא יכולים לומר שהוא מבוטח. איך שלא יהיה, אל נכניס בחוק ביטוח לאומי אלמנט של נזיקין שאיננו שייך

ת. פנחסוביץ:

רוצים לספח תיקון של חוק אחר, שאנחנו נציע שבו זה ייקבע.

עו"ד לויין:

אם רוצים לתקן פקודת נזיקין - בבקשה. אני מקבל את זה שאם לא חוק ביטוח לאומי, אז משרד המשפטים יצטרך לקבוע מה עמדתו. כאן יש שני צדדים למטבע, יש המתנדב ויש הנפגע, שניהם צריכים לבוא על סיפוקם. אני לא יכול לתת את התשובה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

זה לא ענינו של הביטוח הלאומי. הריכוז שלנו לא עם הביטוח הלאומי.

ת. פנחסוביץ:

אני דיברתי עם פרופ' ידין. קבענו פגישה וביקשנו מאנשי האוצר תשובה. הם אמרו שלמעשה אין מקום להיפגש, משום שזה עונה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

עקרונית הם הסכימו לגישה של ועדת העבודה. מבחינה עקרונית יש גישה חיובית גם אצל משרד המשפטים, גם אצל האוצר. נשארה הבעיה כיצד. לא נגמור את החוק הזה בלי לפתור את העניין הזה.

מ. גז:

חשבתי להציע שהארגון השולח את המתנדב יבטח אותו. אם לא - אז לפחות שיהיה לו אבא - הביטוח הלאומי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

הביטוח הלאומי לא יכול להיכנס. יש פקודת נזיקין. תמר תטפל בעניין הזה. הנושא הזה נשאר פתוח. יכול להיות שלא נגמור ונצטרך לקיים דיון ביום ד'.

ת. פנחסוביץ:

לא אוכל עד היום רביעי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אז נאריך את תקנות שעת חירום. אנחנו

נזמין את האוצר לישיבה הבאה. נזמין את ד"ר פיקר ואת האוצר ליום רביעי או חמישי בבקר.

עו"ד לוינ:

אנחנו מסכימים להצעות של הועדה בקשר להוספת הוראה מפורשת לגבי הרחבת פרק ג' (1) שמתחם למתן שיקום מקצועי לאלמנות, ליתומים, זה יחול לא רק מכללה אלא ייאמר במפורש. נוסף בסעיף 198 ו' בקשר להוראות פרק ג' (1). הכל בשינויים המחוייבים.

דבר שני: "לרבות סעיף 37" במקום שהוא מצוי הוא מיותר, כיוון שהחלנו את כל הפרק. לרבות זה נוסף. אם נכלל בתוך הפרק אין להכניס "לרבות".

אנחנו מציעים שבסוף הסעיף ייאמר: ולענין זה יראו גם פגיעה שאירעה למתנדב בדרך למקום ההתנדבות או בחזרה ממנו... ובלבד אם נתקמו שם התנאים כאמור בסעיף 37.

הועדה מאשרת סעיף 198 ו', עם התוספות

עו"ד לוינ:

סעיף 198 ז' (ב): חבר הועדה שמעוני וחברים אחרים ביקשו להשוות, מי שנמצא בהכשרה מקצועית יהיה כדין המתנדב שהוא בגיל בין 14 ל-18.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

לנוצר עובד יש מעמד של הכשרה מקצועית.

עו"ד לוינ:

יש שכיר, יש שוליה ויש חניך. חניך מי שנמצא בהכשרה מקצועית. אם בחור בן 18 הוא שוליה, דינו כעובד לכל דבר. אם הוא רק לומד, אז זו בעיה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

יש שלשה סוגים: א) לומדים בבתי ספר, לא עובדים. ב) חניכים. ג) שוליות. החניכים מבוססים והבטוח שלהם כמו בהכשרה מקצועית. לגבי שוליות - הם כמו עובדים רגילים לכל סבר ויש בתי ספר. כאשר אתה בא ואומר שאתה יוצא להשוות את שלש הקטגוריות הללו כמו לגבי ילדים שהם במוסד להכשרה מקצועית - לזה אני לא מסכימה. שוליות דינם כדין עובדים.

עו"ד לוינ:

אמרנו כך.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

איפה כתוב שהנער הוא שוליה?

עו"ד לוינ:

גם בפקודת הפיצויים לעובדים המנדטורית וגם בחוק האנגלי יש חוזה עבודה וחוזה שולאות. כאשר באו והניחו את היסודות לחוקה סוציאלית במדינת ישראל לא היו כל סיבות. בחוקה האנגלית היו לזה סיבות. המחוקק שלנו כבר מצא את המצב כפי שהוא מבחינה משפטית או לא הבחין בין חוזה שולאות לבין חוזה עבודה. הוא ראה בשני המקרים את הנער העובדים כעובד לכל דבר. אם הוא נפגע בתאונת עבודה, הוא עובד לכל דבר. הוא בא על סיפוקו במסגרת המושג עובד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אילו כך היה הענין, מדוע היינו צריכים להיאבק על ביטוח נפגעי תאונות עבודה

לחניכים?

עו"ד לוינ:

לגבי חניכים הבעיה היחידה שהתעוררה היתה לגבי אלה בבית הספר. בואי נאבחן את הסוגים: שוליה שעובד אצל המעסיק שלו ומקבל שכר, הוא עובד לכל דבר. מה שהמחוקק ראה כהתקדמות - הוא ראה אותו כעובד לכל דבר. במאה העשרים אין הבדל בין בחור בן 17 שמקבל שכר ובחור בן 16 שמקבל שכר.

י. כהן:

מה עם המתנדב בן 15 שאף פעם לא עבד?

עו"ד לוינ:

כמי שנמצא בהכשרה מקצועית. אנחנו אמרנו, אם הוא לא עובד והוא מתנדב $\frac{1}{2}$ אז דינו יהיה כמו נער בהכשרה מקצועית. אם קיבל יותר כעובד - הוא יקבל כעובד. 450 לירות לחודש זה

המינימום. הסכום הזה צמוד לתנודות השכר. זה היה על דעת כל הנוכחים כאן. ומה שטוב שם לא נוסף ולא נגרע. אנחנו באים להשוות את המעמד של המתנדב עם מעמדו של מי שנפגע בהיותו בהכשרה מקצועית, אלא אם יש לו הכנסה יותר גבוהה. אם יש לו הכנסה יותר גבוהה, יקבל לפי הכנסתו היותר גבוהה.

ל. דיציאן:
נער שהוא שוליה והוא מקבל איקס לירות, אז הוא אחר-כך לא יכול לקבל פחות מאשר המינימום. נער שהוא נער בבית ספר עיוני והוא הולך להתנדבות, אז הוא מקבל הרבה יותר, אף לא פחות מאשר לפי הכנסת המינימום.

עו"ד לוי: מתקנים פה.

א. הרליץ:
אם מותר לשאול את המשפטנים: כפי שאמרנו, אנחנו מעוניינים לעודד את ההתנדבות דוק בחוק הזה. מתעוררת השאלה של נער או נערה בגיל 12-13 שיקבלו את הפיצוי רק כאשר יגיעו לגיל 14. האם כל ההטבות באשר לענין שיקום וכו' יקבלו רק בגיל 14?

עו"ד לוי: אין ספק.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
תוכיח לי, מר לוי, איפה כתוב שהמעמד של עובד שוליה הוא כמו מעמדו של עובד.

עו"ד לוי: אין צורך.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: יש הסכמי עבודה נפרדים.

ת. פנחסוביץ:
לצורך זה רואים אותם כעובד. לא כתוב שעובד הוא רק איש מבוגר.

עו"ד לוי: הכל חל עלינו.

ת. פנחסוביץ:
לא נאמר שעובד הוא רק מי שמלאו לו 16 או 18. לכן כל מי שעובד הוא עובד בין אם הוא עובד בגיל 14 כשוליה, או בין אם הוא עובד בגיל 65 לאחר שיצא לפנסיה ובין אם הוא עובד בין הגילים האלה.

עו"ד לוי:
את עצמך היית שותפת לשני חוקים: ביטוח אבטלה וביטוח נכות כללית. לא נתנו שום סימן היכר נפרד.

הניסוח החדש יהיה כזה: "על אף האמור בסעיף קטן (א), לא יינתנו גימלאות בעין בעד פרק הזמן שלפני הגיע המתנדב לגיל 14, ואילו לגבי פרק הזמן שבין גיל 14 ובין גיל 18 הגימלה שתינתן תהיה אותה הגימלה הניתנת אם נפגע בתאונת עבודה המצוי בהכשרה מקצועית, כאמור בסעיף 31 א"5), אלא אם היתה לו הכנסה מעבודה או ממסלח יד גבוהה יותר...."

הועדה מאשרת את סעיף 198 ז"ב).

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אנחנו את הפרק הזה סיימנו, פרט לענין ביטוח צד שלישי. עכשיו נחזור להתחלה.

תיקון סעיף 1 אושר.

תיקון סעיף 31 אושר.

תיקון סעיף 55 אושר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
4: החלפת סעיף 67 - בסעיף הזה העלינו שני סברים.

אם תבוא על פתרונה הבעיה של דמי פגיעה.

עו"ד לוינ:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני רוצה להזכיר לוועדה מה הועדה זרשה להוסיף כאן. יש עניין של תשלומים קצרי מועד. לגבי שני דברים התיחסנו - תוספת יוקר על דמי ולידה ודמי פגיעה. היום דמי פגיעה עומדים על 26 שבועות. המלצנו לתת תוספת יוקר לא מההתחלה, אלא מפרק זמן מסוים, במידה שהיא משתלמת. על זה אנחנו רוצים לקבל תשובה מהמוסד לביטוח לאומי.

אנחנו ניתן דעתנו. יש עוד כמה סעיפים.

עו"ד לוינ:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אתם רוצים לרכז את כל הנקודות יחד? כן. אם יבוא שינוי, אז גם לגבי סעיף התקופה הקובעת נתיחס.

עו"ד לוינ:

החלפת סעיף 67 אושרה

הוספת סעיף 67א אושרה

שינוי מספור אושר

עו"ד לוינ: תיקון סעיף 113: היות וביטלנו בענף קיצבת ילדים תקופת הכשרה, במקום מסוים נשאר אנכרוניזם שאנחנו מציעים למחוק אותו, כיוון שאין לו משמעות.

תיקון סעיף 113 אושר

עו"ד לוינ: תיקון סעיף 127 לז: הוא היה בסעיף מסוים שבחלקו נתקבל במקום סעיף משנה. הפכנו אותו לסעיף.

תיקון סעיף 127 לז אושר

עו"ד לוינ: תיקון סעיף 127 נו: בענין פשיטות הרגל. הוא לא היה כלול בחוברת הכחולה.

תיקון סעיף 127 נו אושר

החלפת סעיף 127 סה אושר

תיקון סעיף 145 אושר

תיקון סעיף 181 אושר

תיקון סעיף 182 אושר

תיקון סעיף 198 א אושר

הוספת פרק 20 אושרה

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: עכשיו נדון על פשיטות רגל.

עו"ד לוינ: תיקון סעיף 127 נו: לחוסיף " יחד לא יעלה סך כל הגימלה, לכל קופות הגמל, על המקסימום האמור בסעיף זה. (להוסיף את המלה יחד.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: פה הצענו להוסיף את אותו סדר העדיפות שאנחנו קבענו אותו בחוק. אנחנו מציעים שסדר העדיפות ייקבע גם בסעיף הזה. הבאתי את הדבר לידיעתה של ההסתדרות, למרות שהיא לא ידעה על התיקון הזה. לא קיבלתי שום תגובה. אנשי ההסתדרות רק מערערים

על 1500 לירות. הם אומרים שזה לא מספיק.

ה. זיידל:

אני מבין שמבחינת הביטוח הלאומי זה בסדר. אבל יש צד שני: אתם אומרים שהסכום הזה יתחלק בין קופות גמל. אני חוזר על אותה השאלה: מה הדין של אדם שהיה מבוטח בכמה קרנות פנסיה. האם נחלק את הכסף לכל הקרנות? אם מדובר על סדר עדיפויות, זה משהו אחר. אני רוצה לדעת מה הדין במקרה זה.

עו"ד לוי:

לגבי החלוקה בין קופות הגמל: בסעיף 127 נ"ט (ב) יש סדר עדיפויות מה קודם ומה מאוחר יותר. בסעיף 127 נ"ט (ב) נאמר: "עלה חובו של מעביד לקופת גמל... (קורא את הסעיף בחוק). אני חושב שפה ניתנת תשובה ניצחת לאותה השאלה מה קורה אם יש כמה קופות גמל. חבר-הכנסת זיידל התריס בפעם הקודמת נגד הרבה קופות גמל. לא גותנים פעמיים אותו השיעור של 1500, אלא 1500 מתחלקות בין קופות הגמל. כאן זה בא לצמצם את האפשרות שקופות גמל יצוצו ויהיה להן מקור הכנסה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

כיצד זה יתחלק? יש מרכיבים שונים בכל קופת גמל.

עו"ד לוי:

הייתי הולך לפי סדר העדיפויות. אם בשלב הראשון יש ביטוח פנסיה מתוך הסכם קיבוצי,

זה סוחף את הכל.

ל. דיציאן:

לא יכולה להיות יותר מקופת פנסיה אחת לפי הסכם קיבוצי.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הוא היה מבוטח במבטחים ונוסף לזה יש לו ביטוח מנהלים.

עו"ד לוי:

אז קודם כל לפי הסכם קיבוצי.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

קופת פנסיה בסדר העדיפות הראשון.

עו"ד לוי:

אני חושב שלא צריכים להוסיף את סדר העדיפות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

צריך להוסיף את סדר העדיפות כאמור בסעיף זה וזה.

עו"ד לוי:

לפי סדר העדיפות, כאמור בסעיפים 127 נ"ט (ב, ג, ד).

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

יש חובות נוספים שהמעביד חייב?

ל. דיציאן:

יתר החובות מוסדרים בסעיפים נוספים.

ה. זיידל:

מדובר על חוב של המעביד. את כל התנאים הסוציאליים המעביד חייב.

עו"ד לוי:

דמי לידה המוסד משלם.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חופשה כמו שכר עבודה?

עו"ד לוי:

כן.

החלפת סעיף 127 סג: מה כאן הדבר שאילץ אותנו להוסיף תיקון? היום לפי החוק הקיים עובד שהיה זכאי לפיצויי פיטורים ולא מימש את זכותו ונפטר, השאירים זכאים לבוא בנעליו. אבל ישנה הוראה אחרת בחוק -

עובד שלא הגיעו לו פיצויי פיטורים, עובד שעבר ונפטר ולא מגיעה לו קיצבת פנסיה או קיצבת שאירים, או יש לו הזכות לפי חוק פיצויי פיטורים לקבל מה שהעובד היה זכאי אילו היה מתפטר. משום מה בניסוח הקודם לא נאמר. נאמר לגבי האפשרות הראשונה. אנחנו רוצים גם לכסות את האפשרות השנייה: עובד שעבד עד היום האחרון ותוך כדי עבודתו נפטר ולא הגיע למימוש התנאים הסוציאליים עקב זמן קצר. אז הזאת הזאת תעמוד לשאירים גם במקרה זה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: יש הבדל בין שאירים ותלויים? מה זה תלויים?

עו"ד לוינ:

שאירים כמשמעותם בסעיף 5 לחוק פיצויי פיטורים. לא ניצור מושג חדש. את הסכמת אתי שמה שהיה מגיע לאותו עובד אילו בחיו היה מפוטר - אותו הדין גם לגבי השאירים, לא פחות ולא יותר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

יש שאירים לפי חלק ב' של הביטוח הלאומי, קיצבאות זקנה ושאירים. יש פרק ג' של תלויים. אם אותו אדם היה נפגע עבודה וקיבל גימלה של נפגע עבודה, אשתו לא נחשבת כשאירים אלא כתלויים.

אותו אדם שהיה נפגע עבודה והוא נפטר

אחר-כך ויש פשיטות רגל - מה יהיה דינו?

עו"ד לוינ:

יש במסגרת החוק של ביטוח לאומי הבחנה בין אלמנה לאלמנה, בין שאירים לבין תלויים. תלויים - ההגדרה הזאת מופיע בפרק ג' של נפגעי עבודה. כאשר אומרים שאירים - זה לא חל על אלמנה של נפגע עבודה.

ר. רותר:

כאן מדברים על חוב פיצויי פיטורים או חוב שכר?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

מישהו נפגע בתאונת עבודה. כעבור זמן הוא נפטר והיתה פשיטת רגל. היא נשארת בחזקת

תלוי ולא שאירים?

עו"ד לוינ:

יש אמנם הבחנה בין תלויים ושאירים. שם כתוב בן זוג בשאירים וצריכה להיות תקופה מסוימת לגבי אשה, עד גיל 55 שנה, מ-55 חצי שנה. בנפגעי עבודה היא תהיה זכאית גם אם למחרת בעלה נפגע בתאונת דרכים ונהרג.

ברגע שאני בא ואומר אשתו, אחרי שאני מסיר

את ההבחנה הזאת יתר הדברים הם שווים. ילדים אותו הדבר. שתי נשים - זו אלמנה וזו אלמנה. פה היא מקבלת לפי הענין הספציפי של פשיטות רגל ופירוקים.

אני מסכים שזה הדבר היחיד שיש שוני. ועדת

העבודה קיבלה את זה. אם רוצים לשנות - ישנו. ועדת העבודה קיבלה את חוק פיצויי פיטורים. אין כל הגיון ואין כל סיבה שאם האיש פוטר בעבודה ולא הצליח לממש את זכותו, השאירים שלו יהיו אותם שאירים לפי חוק פיצויי פיטורים ואם המשיך לעבוד ונפטר תופיע הגדרה אחרת. אם יש מקום לשנות - זו השאלה. אנחנו צריכים פה ללכת לפי חוק פיצויי הפיטורים. כל הזכות נובעת מפיצויי פיטורים. בפיצויי פיטורים מופיע רק הסעיף הזה: "עובד שעבודתו נפסקה מחמת פטירה או פשיטת רגל של מעבידו, ובתאגיד פירוקו או מחיקתו, זכאי לפיצויי פיטורים כאילו פוטר".

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני בהחלט מתרעמת על הניסוח אשר קיים בסעיף 5 של חוק פיצויי פיטורים אשר מסתמך על ההגדרה של הביטוח הלאומי לגבי שאירים. אני הגשתי הצעה ואני רוצה לקוות שהתשובה תהיה חיובית בענין זה.

בחוק פשיטות רגל שללנו כל זכות כזאת

להעביר בירושה. באים להוציא מכלל זה את הפיצויים של עובד שנפטר, שכר ופיצויי פיטורים.

אתם אומרים: על אף האמור בסעיף 135(ג).

ה. זינדל:

החלפת סעיף 127 סג אושרההחלפת סעיף 127 סה אושרההיו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו נדון בסעיפים שאינם כלולים בחוברת הכחולה. אבל יש גם לועדה נושאים שאינם כלולים. העלינו אותם מספר פעמים גם בדיונים האלה. חלק מהם קשור קשר ישיר עם סעיפים שנמצאים כאן וחלק אולי איננו קשור קשר ישיר.

בענין עקרת הבית - אמרנו שאותו החקל צריך לעבור למסגרת החוק. זו ההזדמנות הנאותה. צריכים לכלול את התיקון הזה. זה דבר אחד.

הדבר השני הוא: תלויים. גימלאות כפל לגבי התלויים. אנחנו מעוררים את השאלה הזאת מספר פעמים ויש אפילו הצעת חוק פרטית שלי בכנסת. אני מוכנה לוותר על הזכות הזאת שהצעת התיקון תיקרא על שמי ובלבד שהתיקון ייכנס לחוק. ובמה המדובר? המדובר הוא כאשר תפקנו את החוק, תיקון 10 ב-73 קבענו זכות לאותה אשה עובדת שצוברת זכויות לקיצבת זיקנה והיא מגיעה לגיל זיקנה ופורשת. מה מצב אצלך? היא מתאלמנת, היא מקבלת קיצבה שלה או קיצבת שאירים והיא מקבלת בזכות בעלה. זעקנו חמס נגד העוול. האשה משלמת כל השנים ביטוח וכאשר היא מגיעה לגיל הפרישה היא לא נהנית. בסופו של דבר הגענו לפשרה שהיא מקבלת את הגימלה בזכות עצמה 100%, או שהיא מקבלת את שלו ועוד 50%, אם היתה אשה עובדת בזכות הימלה הנוספת.

אני לא שמת לב וגם החברים היועצים המשפטיים לא היפנו את תשומת ליבי באותו הרגע להבחנה שישנה לגבי השאירים והתלויים. אותה אלמנה של נפגע עבודה, כאשר בעלה נפטר מקבלת קיצבת נפגע עבודה עד שמגיעה לגיל פרישה. היא מקבלת משכורת, היא מקבלת גימלת נפגע. ברוב שהיא מגיעה לגיל 65, היא בוחרת באחת מהשתים. נוצר עוול בין שתי האלמנות, זו מקבלת 150% וזו מקבלת רק 100%. אני זועקת משנת 1953, לא יתכן, אסור לעשות אפליה בין שתיהן. לפני שנה הגשתי הצעת חוק לשר העבודה. שר העבודה הקשיב וביקש להמתין שלשה חודשים. אני ממתינה שנה. אני מוכנה לוותר על כל התענוג הזה ובלבד שזה יתקון. אני רוצה שהענין הזה ייכלל פה. אני מבקשת להשוות אותה עם אלמנת שאירים.

נקודה שלישית: קיצובאות קצרות מועד.

נקודה רביעית: לגבי סעד משפטי. קיבלנו את

ההסברים שהעלו כאן.

נקודה חמישית: יתום משני הורים שנפטרו

בתאונה. היה פסק דין שהוא צריך לקבל פעמיים. הוא יתום מאב ויתום מאם.

אמרת שתהיה מוכנה לאחד וחצי.

יחיאלה:

יש פסק דין האומר שלא יתכן שיקבל רק פעם אחת. הוא נשאר יתום משניהם.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מה אומר פסק הדין?

ל. דיציאן:

הוא לא קבע, אלא הוא מפנה את תשומת הלב. הוא קבע שצריך שיקבל פעמיים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הוא לא קבע שיקבל פעמיים, הוא קבע שרק קיצבה אחת מגיעה לו.

עו"ד לויין:

הערה של שופט היא חשובה מאד.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

זו היתה הערה מאד צנועה ונבלעה בתוך פסק הדין.

עו"ד לויין:

יתום שנשאר יתום משני הורים אין לי ספק שההוצאות להחזקתו הן גדולות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מה עם ההשוואה בין אלמן לאלמנה?

ה. זיידל:

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

תיקנו ב-1973.

עו"ד לויין:

בעקבות השינויים של ועדת בן-שחר קבענו
 אם ילד הוא יתום משני הורים הוא מקבל 10%.
 אם יש לו הורה אחד הוא מקבל 5% (א) ללא כל מגבלה לפי מספר הילדים. (ב) יקבלו 10%
 במקום 5%. אם תרצו, לפי אותו עקרון, אילו היה לו הורה אחד היה מקבל 5%, שני הורים -
 10%, בדיוק מה שהצעת.

ר. רותר:

הוא מקבל 10% ללא הגבלה. אם 5 ילדים נשאר
 יתומים, כל ילד מקבל 10% בזכות עצמו כקיצבת

שאיירים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

תוכיחו לי את זה. אני לא בדקתי.
 דבר נוסף: ענין ההתישנות, דבר שההסתדרות
 העלתה. אם לא מיצו את הזכויות של שנים, הם לא יכולים לבוא בטענות אל הביטוח הלאומי.

יחיאלה:

הזיכוי ישנו, לא מקבלים תשלום רטרואקטיבי.
 תשלום רטרואקטיבי מקבלים שנה אחת, במקרים

מיוחדים שנתיים.

ת. פנחסוביץ:

התישנות זה ביטול זכות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

השאלה היא אם אותו מבוטח אשר בתום לב לא ידע
 ולא הגיש תביעה לביטוח לאומי אלא כעבור
 תקופה מסוימת, לגבי העבר אומרים לו: לא מגיע לך, אלא רק מהיום והלאה. מדוע לא יגידו
 יותר מאשר שנהאחת.

ל. דיציאן:

היתה הצעת פשרה וסיכמנו.

ת. פנחסוביץ:

בתחם החזרת מסים: ישנו פסק דין מנחה של
 השופט אגרונט - תשלומים רטרואקטיביים, החזרת
 סכומים. שם היתה שאלה של החזרת מס שניגובה ואל הגיע. בית המשפט קבע שתקציב המדינה
 בנוי על תקציב שנתי. בתום שנת כספים אין משלמים רטרואקטיבית. אותו דבר מקישים
 לגבי הביטוח הלאומי. אלא כאן יש יותר ונותנים גם אם זה לא באותה שנת כספים, שנה
 אחת אחרונה. אי אפשר לבנות תקציב כאשר כל אחד יבוא וכעבור שנים יבקש תשלומים
 רטרואקטיביים. זה הורס את מבנה התקציב. יש להקיש מהתקציב הכללי של המדינה גם לגבי
 התקציב הכללי של המוסד לביטוח לאומי.

עו"ד לויין:

היות והיושבת ראש הסתמכה על פסיקה של בית
 דין לעבודה, נוכל להדפיס כמהפסקי דין
 של בית הדין בקשר לסעיף 128. שם יש לא רק פרוש החוק, גם אידאולוגיה לענין סעיף
 128 של בית הדין הארצי לעבודה. לא בית דין איזורי אלא דווקא בית הדין הארצי. שם
 תיזכחו לדעת מה גישתו של בית הדין לגבי סוגי גימלאות אלה, מתוך ניתוח האופי
 הסוציאלי של התשלומים. באחת הישיבות נהיה מוכנים להביא אותם פסקי הדין שנית
 המשפט התייחס אליהם.

אותו הגיון מונח בפסקי הדין כמו בפסיקה
 של השופט אגרונט, שאין כאן צבירה קפיטלית אלא לשימוש הנזקקים מדי חודש בחודשו. בית
 הדין העליון נתן פירוש כפי שאנחנו נותנים. היו כמה וריאציות אחרות לגבי נפועי
 עבודה. שם הסבל יותר גרוע למשפחה אם הזכות מופקעת.

י. כהן:

אנחנו הצענו שלש שנים.

ר. רותר:

יש חוקים בביטוח סוציאלי שיש עליהם התישבות
 לגבי עצם התביעה. יש שאלה שניה: נניח
 שאנחנו מקבלים את תביעתו, לכמה זמן עומדת זכותו? אלה שתי שאלות. המוסד בדק את
 הסוגיה מדי 21 שנות קיומו. רק לאחרונה נבדק הנושא מחדש. יש בידינו לוח השוואתי
 שמראה את הנוהגים לא רק לגבי מסים. אתם תראו את הנוהגים הקיימים במדינות מתקנות.

אנחנו משלמים שנים, במקרים יוצאים מהכלל שנתיים. אתם תראו שאנחנו אחת המדינות המתקדמות ביותר. אי אפשר ליצור תשלומים אחורה, שנינם לבין ביטוח סוציאלי רב המרחק. מה שצריך לעשות ומה שאנחנו טורחים לעשות גם בימים קשים אלה - לוודא שאנשים שזכותם עומדת יקבלו את הקיצבה בזמן. כאן אנחנו משקיעים את מיטב הכוחות. אם האיש ממצה את זכותו סמוך למאורע שאירע, הבעיה לא מתעוררת. השאלה מתעוררת לגבי חריגים. למרות כל המאמצים שמשקיע המוסד להגיע למיצוי זכויותיהם הם ישנו על זכויותיהם וצברו זכויות של שנים. הפשרה של שנתיים היא סבירה.

ה. זיידל:

אנחנו קיימנו דיון לפני כמה שבועות בנושא אחר של נכי זה"ל. אני רוצה להזכיר לכם ששם היה סעיף מיוחד שאפשר לתבוע אחורנית. שם נאמר שפקיד התגמולים יכול גם לספל אחרי כמה שנים. אנחנו חייבים להגיע לשיטה אחידה במדינה בכל הנושא הזה של תביעות מאוחרות. כמו שקורה לגבי נכי זה"ל גם קורה בביטוח לאומי. יכול להיות מקרה שאלמנה היתה מדוכאת כמה שנים ולא יכלה להגיש את התביעה. היתה מדוכאת כמה שנים ולא היתה יכולה להגיש את התביעה. בינתיים עברו שנתיים או שלש שנים, התאוששה. מצד אחד היא עבדה את החוק, מצד שני יש לתת אפשרות במקרים אלה לתבוע.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

נשאלת השאלה: מתי שיקול הדעת מתחיל, אחרי איזה זמן?

י. כהן:

אין חילוקי דעות שאפשר להגיש תביעה בכל מועד, אם זה מגיע. לגבי הרטרואקטיביות יש חילוקי דעות. רותר אומר שנתיים, במקרה של מחלה או זכאון.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

בחוק כתוב שנה.

י. כהן:

אם אתם אומרים שאתם מחילים על שנתיים, נכתוב שנתיים.

ל. דיציאן:

אותו היתום המסכן משני הורים, לא מתמנה לו כל כך מהר אפוטרופוס. מה איתו? נניח שהוא מתמנה לאחר שלש שנים. הוא נכנס למוסד והמוסד לא דואג למנות אפוטרופוס - מה קורה בינתיים עם היתום הזה?

ת. פנחסוביץ:

בינתיים התברר שדודים ודודות תמכו בו, אז זו סיבה שאקסגרציה יתנו לו רטרואקטיבית.

פ. גרופר:

אני ראיתי מקרים עם אקסגרציה. זה בזיון גדול.

ת. פנחסוביץ:

היתום הזה מהיום והלאה יקבל. המדובר על הסכומים הרטרואקטיביים. אם אביו השאיר לו מפעל גדול שהעניק לו 10 אלפים לירות לחודש והוא לא ידע שמגיע גם מהביטוח הלאומי, אין מקום שאקסגרציה יחזירו לו עוד 3 אלפים לירות. כאן הצדק לא יאיר כל כך. אבל אם היה לו קשה ותמכו בו, פה צריכות להיות הנחיות במוסד לביטוח לאומי, הוראות קבועות, כשם שלקצין התגמולים במשרד הבטחון צריך שיהיו הוראות קבועות באיזה מקרים הוא נותן רטרואקטיבית ובאיזה מקרים הוא לא נותן רטרואקטיבית.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אין הוראות כאלה.

ת. פנחסוביץ:

אז יש הנחיות פנימיות. הן לא צריכות להתפרסם.

עו"ד לויין:

אני אקרא את הסעיף, מה אומר סעיף 128: תביעה תוגש תוך 12 חודשים מהיום שבו נוצרה עילת התביעה. אולם רשאי המוסד ליתן גימלה כולה או מקצתה אף אם נתבעה אחרי המועד. אין שום מגבלה פורמלית לגבי הזמן. הסעיף עצמו חובק זרועות עולם. יש מדיניות פנימית.

פ. גרופר:

מה פה העוקץ בכל הנושא? אם הכל היה בסדר

והוא היה מביש תביעה, אתם הייתם משלמים. אתם רוצים להנות מההפקר, תסלחו לי על הביטוי. האיש לא יוכל לדרוש הצמדה, אבל למה להנות מהסכומים האלה של המסכנים האלה? הלא אותו הכסף נשאר במוסד.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

נשמע את הסעיפים שישנם בחוק היום. ואם נוהגים אחרת מאשר החוק מחייב, אז גם לזה ניתן את

דעתנו.

מ. דרובלס:

לגבי קצין התגמולים קבעו חמש שנים רטרואקטיבית. צריך לקבוע שלש שנים רטרואקטיבית והמוסד

יותר להחליט על יותר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

קיבלנו מכתב מארגון נכי תאונות עבודה והם העלו את השאלה של הכרעה לאלמנות ויתומים. מה

יחסכם לנושא הזה?

נקודה נוספת: הועלתה שאלה של עובדי ציבור. זה עלה למעשה בחוק המתנדבים בהצעה שהגישה מועצת הפועלות בשאלה הזאת. הם רצו להשוות את המעמד של עובד ציבור כמשמעותו בסעיף 7 של פקודת הנזיקין. על ידי כך יהיה מוגן על כל תביעה של נזק. התיחסנו בזמנו לנושא זה של עובד ציבור וועד עובדים. אמרתם לנו שחלק מכוסה וחלק לא.

ה. זיידל:

מה לגבי ועד עובדים?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הוא עושה בהתנדבות, הוא לא מקבל תשלום. נקודה נוספת: בקשר לגימלה בעניין המתנדבים - לגבי עקרת הבית שהתנדבה. עקרת הבית שהתנדבה לקחת אותה כמי שלא עובדת ואז קבענו מחצית משכר המינימום כפול שלשה חודשים. מה עם אותה עקרת בית שהיתה עובדת והיא נמצאת בחופשה מעבודה, מה דינה? השאלה היא חשובה. אותה אשה היא בחופשת לידה או בחופשה ממקום העבודה ללא תשלום, מה דינה?

עו"ד לויין:

בעניין זה יש פסק דין מפורש של בית דין לעבודה לגבי עובדת עונתית שאפילו לא היתה עובדת בחופשה, אלא היתה לה אופציה לחזור לעבודה בעונה השניה. בא בית הדין וקבע שהיא בתקופת הביניים גם כן בחזקת עובדת. קל וחומר אשה שיצאה לחופשת לידה, שזו ממש חופשה ללא תשלום.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אלה כל הנקודות שאנחנו למעשה דנו בהן. השאלה האחרונה קיצבת תלויים והשוואה עם

משפחות חללים.

עו"ד לויין:

יש להם הסבות שונות, שיכון או הלוואות.

יחיאלה:

יש להם שורה שלמה של הסבות. את הורדת את זה מסדר היום ואמרת שלא יתכן שיתבעו הסבות

של חללי צה"ל.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

כל הרשימה מסתכמת בשלש-ארבע נקודות.

ה. זיידל:

בקשר להשוואה של אלמן לאלמנה - אני קראתי את התיקון של 1973 והוא עונה באופן חלקי

בלבד.